

Näringsdepartementet
Energienheten
103 33 Stockholm

Stockholm 2014-04-02

Bättre och tydligare reglering av elnästföretagens intäktsramar

Med anledning av att Energimarknadsinspektionen nyligen överlämnat förslag enligt rubricerat önskar vi som representanter för kundsidan uppmärksamma Näringsdepartementet på vår syn i frågan.

Energimarknadsinspektionen skriver i SvD den 31 mars 2014 hur regelverket kring elnätbolagens intäktsramar ska förändras för att garantera rimliga priser för kunderna och samtidigt ge drivkrafter till investeringar. Syftet är gott och myndighetens förslag går tveklöst i rätt riktning, men de kommer i elfte timmen, och går inte långt nog för att garantera rimliga priser.

Eftersom elnäten är en monopolmarknad för en vara som alla är tvungna att använda, så är det motiverat att reglera priset. Idag är prisregleringen dock alldeles för generös mot monopolisterna. Förutom att få ersättning för drift- och underhållskostnader så tar nätbolagen även ut ersättning för kapitalkostnader. Att tillåta viss avkastning på investerat kapital är självklart motiverat, men den avkastningen bör stå i rimlig proportion till risken. Risken i detta fall är låg, eftersom det – som sagt – handlar om en monopolmarknad för en vara alla måste konsumera. Därför bör även avkastningen vara låg. Så är inte fallet. Nätbolagen medges i regleringen att plocka ut vinst motsvarande 5,2 procent plus inflationen efter skatt.

Med två procents inflation betyder det en garanterad avkastning på 9,2 % före skatt. För en väsentligen riskfri tillgång är det mycket högt.

Ett mycket större problem är emellertid att värderingen av tillgångarna görs utan att hänsyn tas till åldern. Det betyder att nät som har åtskilliga decennier på nacken värderas som om de vore nästan nybyggda. Värderingen tar ingen hänsyn till att kunderna under nätets livslängd har betalat för avskrivningar. Därmed "backas betalningsplanen", och kunderna för betala för samma nät två gånger. Och dessutom betala den ränta som beskrevs ovan på en skuld som redan är betald. Samtidigt ska kunderna med dagens modell betala de drifts- och underhållskostnader som följer med ett gammalt nät. I den delen slutar regleringen alltså låtsas som om näten är yngre än vad de är.

För att i någon mån kompensera för dessa orimligheter så innehöll regleringen en slags broms, som fördröjde de prisökningar som följer av modellen. Därför överklagade nätbolagen myndighetens beslut, för att orimligheterna skulle kunna få fullt genomslag omedelbart på priserna. Förvaltningsrätten dömde till nätbolagens fördel, vilket visar att det saknas lagstöd för Energimarknadsinspektionen att utforma en rimlig prisreglering.

Det är således i elfte timmen som Energimarknadsinspektionen nu erkänner att prismodellens svagheter måste åtgärdas. Den viktigaste förändringen som föreslås är att övergå till en real linjär modell. Värderingen innebär dock fortfarande en betydande överkompensation, eftersom den är just "real", med vilket menas att tillgångarna automatiskt värderas upp med inflationen. Något som gör att ägarna kommer kunna ta ut mer vinst än det som motsvarar insatt kapital plus rimlig avkastning. Det görs heller inget åt dem höga kalkylräntan.

Det återstår alltså mycket att göra innan prisregleringen i elnäten kan sägas ge rimliga priser för kunderna. Men de förslag som myndigheten förslår går utan tvekan i rätt riktning, och som representanter för kundsidan kan vi inte annat än applådera initiativet.

Av regeringen krävs nu två saker. Dels snabbt agerande, eftersom nästa period för bestämning av intäktsramar börjar redan 2016. Dels att branschens klagolåt ses för vad den är: monopolistens klagan över sämre möjligheter att göra orimligt höga vinster. Nätbolagen har gjort sitt yttersta i ett par decennier för att motverka och försena en fungerande prisreglering av elnäten. Vi hoppas att regeringen nu tar tillfället i akt att skapa ett ordentligt kundskydd.

Per Forsling, Fastighetsägarna Sverige
Jakob Eliasson, Villaägarnas Riksförbund
Lina Palm, SKGS
Per Holm, SABO
Eric Andersson, Elnätsupproret
Hans Dahlin, Hyresgästföreningen
Rebecca Källström, Företagarna
Roland Jonsson, HSB